

tišini — mislim nate, ma jedina — premiljena domovina.“ —

Domovina! Kot strela posveti ta beseda znane pesmi v Adino dušo. Domovina! Tvoj brat je, kdor jo pozna, kdor govori o njej. Z očarajočo ljubeznivostjo ogovori Ada kapitana: „Midva sva rojaka, gospod kapitan?“

Stresnil se je iz misli, ki so bile nekje daleč, se nasmehnil, priklonil: „Mato Dorič iz Bakra. Odkod mi prinese sreča rojakinjo?“

„Ada de **, poročena Berg. Kako krasno, kapitan! Moja mati je bila Bakarčanka, Ruža Antonovičeva.“

Čarobna je moč domače besede. Mrzli kapitan oživi, se razplamti. Živo stisne Adine roke, toliko da je ne objame. „Spominjam se vaše matere,“ pravi in jo vede na bližnjo klop; „bila je lepota.“ — Nekaj v kapitanovem pogledu izdaja Adi, da ve kapitan tudi o materinih prestopkih, da jo obsoja —

TRIGLAVSKA KOČA NA KREDARICI
4. OKTOBRA 1909

in da sluti nekaj enakega od mlade žene, ki potuje sama... Sitno! Vendar tu je rešitev. Materin rojak ji bo pomagal. Le pogum! Ljubeznivo je uprla svoje zdaj kot noč črne oči v vprašajoče Doričeve:

„Čudno se vam zdi, da najdete mlado ženo samo na poti. Jaz pa se čudim, da ne brodarite rajši bliže doma?“

„Razmere,“ mahne kapitan z roko in obraz mu zalije gnev. „Tujec gospodari po našem bregu, na Adriji ni mesta za Hrvata. Reka, naša Reka, je gnezdo madžaronstva... Domovina, naša krasna domovina!“...

„Kaj je domovina? Kjer je dobro, tam je.“

Ada strese svetle kodre, se pomakne bliže kapitana, mu pogleda globoko v oči, češ: Domovina je, kjer je ljubezen. Dorič pogleda na tmino, ki se spušča z nebes, raste iz morja, pogleda zvezdo na zapadu. Večernica! Mati jo je kazala detetu. Resno odvrne:

„Ali pa narobe, rojakinja moja. Dobro je tam, kjer je domovina... Kaj je domovina? Obilica čuvstev,

ki nas vežejo na rodno grudo. Tu je živel naš oče, naš ded. Tu živi siva mati, cerkev je tu, kjer si se zavezal Bogu. Znan ti je kamen, list, trava. Vsakdo te pozna, te ljubi. Tu govore tvoj jezik. Neznani svet, je nam mil. Domovina je kraj tvojega hrepenenja. Brodiš po svetu, izkušaš nevihte, vidiš lepote — si želiš umreti doma. Premiljena, presladka mati je domovina...“

Nepremišljeno mlado potnico porazi žar teh besed. Da more čutiti tako globoko domotožje mož, ni vedela. Tožno, počasno se ziblje mornarska pesem preko oceana: „Tko te ne bi ljubio — u te doči želio? — Bio bi iz kamena — srca nesmiljena — Zalud sunce drugdje sije — srce moje neugrije...“ Ado prime nepremagljiva tesnoba. To so glasovi, ki so jo dete uspavali. Tako je pela dojlja Bakarčanka, tako so govorili materini posli, isti mehki glasovi so se razlivali po puljskem, po reškem trgu. Materin jezik! Domovina! Spomin detinje nedolžnosti, brezskrbnosti! Kraj znanih navad, dragih obličij. Zakaj si je zaprla sama vrata svoje sreče?... Nelep, neduhovit je njen mož. Nima visoke službe, ne stanu. Pa ob njem uživa čast, spoštovanje. V tujini, kaj bo ž njo? Sramota... O nazaj! A kako, za Boga! — Ada zaihti strastno.

„Za Boga, kaj vam je? Domotožje? Ne, ni samo to. Mornar pozna obličje morja, skrivnosti srca. Rojak sem vaše matere. Morda vas vodi mladostna nepremišljenost v pogubo? Zaupajte možu, ki ceni visoko čast.“ Položil je tolažec roko na Adino ramo. Razburjena se mu nasloni na široke prsi, ihti. „Umirite se,“ ji pravi rahlo kapitan. „Našli ste prijatelja. Zdaj me kliče služba. Ako mi hočete odkriti svoje težave, sprejeti moj svet, jutri ob desetih vas pričakujem v svoji sprejemnici.“ —

Sprejel jo je pri vratih, jo vedel k divanu, si primaknil stol. Na trudnem, pobitem obrazu lepe potnice vidi, da ni spala, da je skrajno vznemirjena, izpremenjena. To ni več koketka, ki je obračala pomenljive poglede vanj. Ada sedi pred kapitanom kot zatožena grešnica. Zjutraj, ko je stopila po prečuti noči na krov, je slišala, da se je ženi izseljenki narodilo dete. Nov potnik na medkrovu... In uboga izseljenka nima, da bi zavila novorojenčka... Ada je planila v svojo kabino, nagrabila iz kovčegov svojega tenkega perila, hitela sama v medkrov. Presenetila jo je slika zakonske ljubezni v toliki revščini. Pri ženi otročnici je sedel mož, držal njeno roko, jo tolažil. V cunje zaviti otrok je ležal pri materi, žene sopotnice so tarnale, stregle.

„Moj Bog!“ je rekla Ada in položila perilo na posteljo, zavila z lastnimi rokami ubogega črvička v mehki batist. „Kako vendar, žena moja, da niste ostali doma?“